
Rygård

Nørager Sogn, Sønderhald Herred, ikke langt fra Kattegat, ligger 4 Gårde, som kaldes Rygårderne og den nærliggende Strand, hvor der findes en beqvem Ladeplads, kaldes Rygårdstrand. To af de nævnte Gårde ere sammenbyggede og ligger på et temmeligt højt Sted. Denne Plads er det, som Sagnet i Omegnen udgiver hvor fordum Borgen Rudtgård eller Rygård har ligget. Pladsen, på hvilken Gårdene ligger, grænser mod Vest til en Dal, gjennem hvilken løber en lille Bæk ud i Havet. Til de tre andre andre Sider er der ikke højere end Omegnen, ja der ere endog Høje i Nærheden, som fuldkommet beherske den. Af Befæstning er her aldeles intet Spor, og denne Omstændighed kunde måske lede til nogenlunde at bestemme det Tidsrum, hvilken Gården opstod. Dronning Margarethe udgav nemlig 1396 en Forordning for Nørre Jylland hvori det blandt andet hedder: "Efterdi at der er overvettet liden Ret skeet, at de Fæstere, som nu ere begyndte, da forbyde Vi nu nogen flere Fæster eller Barfred at bygges; på det at Landet skal des skønnere roses og komme til Fred, Skjel og Ret, end de have nu sammen været. Og havde vi Fogeder og Embedsmænd, at de ej stæde, at nogen bygger Fæster og Barfred." Denne Forordning blev først ophævet ved Kong Hanses Håndfæstning 1483, hvori det hedder: "Item skulle vi ingen Magt have, forhindre eller formene nogen god Mand, Åndelig eller Verdslig, i noget Rige, at befæste og bygge sin Gård, dennem og Riget til Gavn," Imellem 1396 og 1483 altså blev i Danmark ingen befæstede Gårde anlagde, og Rudtgård kunde da være opstået i det Tidsrum. Imidlertid har der i langt ældre Tider før Knud den Store været en Borg af samme Navn på dette Sted," På den Tid levede på Rudtgård en Ridder Rani, der endnu var Hedning. Han var Morbroder til Stig Hvide og en agtet og mægtig Mand: Thi foruden Rudtgård og hvad dertil hører, ejede han hele Nørager Sogn. Han blev begravet i Gårdstædet på Rudtgård; thi han vilde ikke jordes noget andet Sted, og der er siden sat et Hus over hans Grav. Hans Frue heed Karen og hun lod sig efter hans død døbe tillige med sine Børn, hun byggede siden Nørager Kirke. Efter hendes forlangde blev hun jordet hos sin Mand på Rudtgård. Hendes Børn lod bygge et Capel over deres Grav, hvor der i mange År siden blev holdt Sjælemesser. Hun havde fire Sønner og en Datter. Af Sønnerne kom een til Rusland, to til Sverrig og den fjerde er begravet i Nørager Kirke. Således fortælles der og hos Bogholder Mikkell Mikkelsen om danske Adelslægter, et Manuscript på Kongens Bibliothek. Da omtalte Stig Hvide er den samme gamle Hr Sty, som har bygget Essenbek og Bjørnholm, og er nævnt ved Stenalt og Hevringholm. Adelslexicon kalder Ranis Borg Rugård, og jeg har selv troet, at der burde søges i Rugård i Sønderherred. Men Ranis Navn lever endnu i gamle Mænds Sagn i Nørager Sogn, så der ingen Tvivl er om, at han har boet her.

Som en enlig Stjerne på den skyfulde Himmel står denne Rani i Rudtgårds Historie, og fra nu af og til alle Efterretninger om Borgen indtil Midten af 16de. Arhundrede. Da var den i Familien Lunovs Eje og har måske været det længere Tid tilforn. Disses Våben er eet i længde delt sølv Skjold, med sorte Tværbjelker i højre Feldt. På Hjelmen sølv Vesselhorn, af hvilke det højre ligesom Skjoldet har to sorte Tværstriber. Af denne Familie forekommer Laus Lunov til Rudtgård ved år 1543. Adelen i Nørre Jylland betalte da en Skat til Kong Christian d. 3. I Taxation til denne Skat er Laus Lunov ansat til 15 Mark. I et senere Document sammesteds af 1552 nævnes Niels Lenov til Rudtgård og Lars Lenov ibidem.

Disse to rimeligvis Brødre have samme År, Onsdag næst vor Frues Bebudelsesdag på Rudtgård blev udstæt et Document om Markskjel mellem Soebye og Fårup Marker, i dette kalde de sig ikke Lenov; men Luno. Ved Året 1570 forekommer "Erlige og velbyrdige Mand Jesper Lounoff til Rodgård". Han vidnede Mandagen næst efter hellig Korsdag, at salig Peder Rosenkrans ikke var til Hr Otto Krumpens Begravelse, men at han (Jesper Lunov) og Anders Banner, vare på Hefringholm hos Salig Peder Rosenkrans i de Dage. Niels Skram til Urop, Eier af Hevring, havde 1585 fået i sinde at gjøre Ende på alle Grændsestridigheder med sine Naboer, og indbød dem derfor til at møde på Sønderhald Herreds Ting Mandagen den 27. September 1585, hvor ret Markskjel kunde gøres. Blandt disse Nabor forekommer Christopher Luno til Rudtgård, dat, Hevringholm den 26. August 1585 . Denne Christopher Lunov solgte Rudtgård til Erik Lykke til Skovgård og boede efter den Tid på Nielstrupgård, som formodelig har ligget ved Nielstrup By i Vivild Sogn, Han synes at have solgt Gården mellem Arene 1585 og 87. Efter Erik Lykkes Død gjorde Christopher Lunov til Nielstrup Påstand på nogle Marker, der I på Lystrup Mark, "Kalch Mansens Agre" kaldet", fordi de, som han foregav fordi de, som han foregav hørte til Nielstrupgård. Men ErikLykkes Enke, Fru Margarethe Gøje beviste 1607 med Tingsvidne, at fornævnte Marker havde ligget og været til Rudtgård i 50 Ar. Undertiden havde Christopher Lunov(medens han endnu eiede den) brugt dem og ført Kornet i Rudtgårds Lade, undertiden havde han leiet dem bort; og,"at han ikke haver havt andre Gårde, Huse eller Boliger udi Lystrup Bye eller nogensteds i al Vivild Sogn, som samme Agre haver været brugt til. Nogle Ar senere solgte Erik Lykkes Børn Gården til Eske Brok til Estrup, og han havde på samme Tid tilkjøbt sig Nielstrupgård af Christopher Lunov, eller måske efter hans død; thi hvad Ar han døde, har jeg ej fundet. 1613 eiede Eske Brok Nielstrupgård. Nielstrupgård og formodelig også Rudtgård kom efter Eske Broks død 1626 tillige med Hevringholm til hans Svigersøn Frans Lykke til Overgård, og efter dennes Død 1655 til Kaj Lykke. Måske den efter hans Fald er bleven udlagt til Creditorerne og Hoved- gården ved Godsets Adspredelse er bleven øde.

1673 er en Niels Thomsen på Rygård, formodentlig har Rygård ikke mere været Hovedgård. Jeg har intet senere fundet om Gården.

udskrift fra
Gotisk Kildeskrift "Danske Ridderborge" af Carl Hansen 1832
Søren Ladefoged 1999